

El cinema i l'illa deserta

Joan Ferrer Miserol

The birds

Quan a la meua adolescència vaig començar a interessar-me pel cinema, ara ja fa massa anys, era molt corrent en els àmbits cinèfils demanar a diversos interlocutors quines pel·lícules se'n durien a una illa deserta. Jo, encara que ningú mai no m'ho demanà, cada vegada que veia a qualque revista o periòdic la llista dels enquestats, intentava fer la pròpia; malgrat només fos per comparar les meves diferències amb els altres. Avui en dia ja ningú fa aquestes preguntes tan inútils perquè provocaria, enmig de la indiferència general, mal de cap als lectors o, si més no, riallades insultants. Avui, la preocupació per esbrinar els gusts o les necessitats intel·lectuals de cadascun ja no s'estila perquè ara solament estam preocupats per les necessitats més quotidianes, més materials, més egoistes. Però jo, que dec esser figa d'un altre paner, a vegades encara pens que aquelles bajanades no eren tan doiu-

des com ara ho sembla i que potser fossin un entreteniment més divertit que els que se proposen ara. I per això, en el meu temps perdut, encara tenc el coratge de fer-me aquella pregunta, malgrat sigui tan sols per passar la vida una mica més lúdica que la que m'ofereix l'entorn actual.

Aquelles enquestes demanaven com a molt una desena de pel·lícules; és a dir, que veient-ne una setmanal, no en parlem d'una diària, i disposant sols de les deu màximes, representaria veure la mateixa com a mínim cinc vegades per any. En la cursa dels anys seria molt mal de creure que qualsevol d'elles resistís aquesta afronta perquè, per gran que fossin les nostres afinitats i per meravelloses que fossin les seves qualitats, arribarien, aquestes i aquelles, a estar tan enquistades a la nostra ment que difícilment la pròpia paciència aguantaria visions tan reiterades. Malgrat tot això, quan pens en aquest tema, no puc

evitar demanar-me quina mena de pel·lícules resistien millor aquesta visió interminablement repetitiva. Posant a part la qualitat, que òbviament s'ha de donar per suposada, perquè sols un esperit fortament masoquista podria triar veure una i altra vegada un desastre formal, haurien de tractar d'uns temes que ens poguessin interessar fortament durant les successives visions any rere any. Aquesta és la pregunta a la qual arrib quan pens en aquesta situació i el motiu pel qual escric aquest article; i la pregunta no me sembla del tot insubstancial perquè si la poguéssim contestar arribaríem a esbrinar l'art que millor pot omplir l'home; independentment de les seves circumstàncies socials.

Per respondre a la pregunta plantejada lògicament he de situar-me a una illa deserta i sentir la necessitat de satisfer la meua ànsia cinematogràfica amb una quantitat limitada de pel·lícules. Per això, el millor és començar eliminant, perquè si pretenem triar de tot el munt de palla ens serà molt difícil arribar a trobar el que volem. Primerament, descartaríem les que no tenen un mínim de qualitat cinematogràfica; això voldria dir que eliminariem gairebé el noranta per cent de la producció cinematogràfica. Llavors hauríem de descartar les que per la nostra poca afinitat temàtica no fossin capaces de satisfer el nostre gust de visió repetitiva, el qual eliminaria un percentatge molt alt d'aquest deu per cent que ens havíem quedat. De la resta, ja insignificant, hauríem d'eliminar també les que tenguessin una temàtica excessivament local, massa poc universal per esser degustada en el nostre lloc ideal de situació gairebé còsmica com representa esser una illa deserta. D'aquestes, que serien molt poques, no sé si deu o, per no defraudar el lector, algunes més, hauria de triar les que la situació fos la més universal

possible, les que anassin més enllà de temps i espais. Per sort o per desgràcia, aquesta situació no sol esser social, sinó individual; la situació en la qual el nostre jo més profund se sent a primer pla, sense interferències. Curiosament, aquest jo interior, no social, és el jo universal, l'únic existent, el comú a tot i tots; per tant, és també el fet més social que existeix, perquè fora d'ell no hi ha res, fora d'ell no és concebible cap individualitat.

Arribat en aquest punt se me fa difícil destriar no sols una pel·lícula, sinó fins i tot un llibre, una pintura o una música que fos capaç d'arribar al punt esmentat en el paràgraf anterior. En tot cas, crec que la música és l'art que amb més freqüència és capaç d'arribar a aquest jo universal i que possiblement és el tipus d'art en què tindriem més possibilitat de trobar-hi obres que poguessin satisfer més adientment les premisses imposades; però el nostre tema no és l'art en general sinó la pel·lícula, o les pel·lícules, que satisfessin el que estam cercant, i no podem defugir amb evasives demanant a un altre art que ens tregui les castanyes del foc. En el cinema, per a mi, les pel·lícules que millor han arribat a tocar aquest jo profund i universal són *Un comdamné a mort s'est échappé* de Bresson, *Viatge a Tokio* d'Ozu, *Stromboli* de Rossellini, *The Birds* d'Hitchcock, *Persona* de Bergman i *Blau* de Kieslowski. Però, en tot cas, no seria gens fàcil arribar a la xifra de deu que era la que més se manejava en aquelles enquestes, malauradament avui desaparegudes i substituïdes per altres entreteniments més prosaics; però per no defraudar el lector afegiria *Sunrise* de Murnau, *You only live once* de Lang i *The man who shot Liberty Valance* de Ford. Per completar la desena no estaria gens malament incloure-hi *El Dorado* de Hawks, i gaudir així d'un entreteniment pur. ■